

מעַת לעַט סיפורים קטנים מתולדות העתונות היהודית

מובלעת עברית בעתון יידי

ה"צוקונפט" (העתיד) הוא עתון יהודי-אמריקני המופיע זה כמאה שנה בניו יורק ושעליו סופר בגיליון "קשר" מס' 1. העתון הוא בשפת יידיש אך לעתים רחוקות הופיעו בו "מובלעות" בעברית, כמו זו:

"הדור" היה שבועון ספרותי עברי, שהופיע בפולין בתחילת המאה העשרים (1901-1904), בעריכת דוד פרישמן. כתבו בו טובי היוצרים העבריים, ביניהם ח.ג. ביאליק, שאול טשרניחובסקי, ועוד. מהמודעה עולה, ש"מלחמות יהודים" בתחום הספרות אינן דבר חדש, ומאבקים היו כבר בתחילת המאה.

אליבא דאמת, הכתיבה בעתון שבתה את לבי עוד מצעירותי, משנות לימודי בגימנסיה, כבר אז התחלתי לפרסם רשימות בשבועון העברי "עולמנו", שעורכו הראשי היה מר דב ליפץ, אביו של המשורר הנודע אהרן אמיד. הייתי שולח רשימות קצרצרות למערכת ה"יידישע שטימע", העתון היומי הנפוץ ביותר בליטא, והדפסתן גרמה לי סיפוק רב. לכן, מוכן הדבר, שבצירופי למעגל העתונאים שנטלו על עצמם המשימה לערוך את עתון הבוקר החדש, ראיתי מעין התגשמות חלום משחר נעורי.

שם העתון היה "פרימארגן" (בעברית — "השחר"), ועלי הוטל לשמש כמזכיר המערכת, וכן למלא מקומו, לעתים מזומנות למדי, של עורך הלילה של העתון. את עיקר עבודתי במערכת הייתי עושה בשעות אחר הצהריים, ובדרך זו התאפשר לי לבקר בהרצאות באוניברסיטה, בהן הייתי מעוניין במיוחד.

העתון "פרימארגן" היה עתון אֶפּוֹליטי, לומר עצמאי ובלתי מזוהה עם זרם פוליטי כלשהו. מחירו היה זול מהעיתונים האחרים, וזאת הודות לכישוריו האדמיניסטרטיביים של אורייתשקין. הוא קשר טלפוני יומי עם מערכת העתון "סיוודנייה" שבריגה, ובכך הקנה יתרון רב למערכת שלנו, שכן בדרך זו היה משיג ידיעות מיוחדות מהעולם הגדול, אשר טרם הגיעו למערכות העתונים האחרים בקובנה באמצעות אמצעי התקשורת השיגורתיים שפעלו באותה עת.

בתפקידי כמזכיר המערכת עמדתי בחליפת מכתבים עם עתונאים וסופרים, בליטא ובחורל, וכן עם אנשים שונים שמצאו לנכון להפנות משאלותיהם והצעותיהם למערכת. אפיזודה אחת מאותה תקופה נחרתה היטב בזכרוני:

העתון "די יידישע שטימע", שנחשב למקובל ביותר בין העתונים שהופיעו בליטא, החל לפרסם באותה תקופה, מדי יום ששי, פרק מהרומן המפורסם של זלמן שניאור "אנשי שקלוב" (בשפת יידיש, כמוכן). היה זה בבחינת להיט אמיתי. קוראים רבים של העתון היו ממתנינים בתחנות הרכבת או האוטובוסים שבעיריותיהם לכוא העתון, כדי לקרוא את

הַדּוֹר

מכתב עתי שבועי לשאלות הזמן,
לספרות ולאמנות, למדע ולבקר
בתבנית ספר, ספר לכל שבוע.

"הדור" ישתדל להביא השקפות על שעלות היום בסגנון נמרץ ומדויק.
"הדור" ישתדל להביא עניני ספרות ועניני אמנות מן המנופה וטן המבחר.
"הדור" ישתדל להביא עניני מדע וחכמה בסגנון ברור ומצוטט.
"הדור" ישתדל ביחוד להיות אירגן לבקרת ולמשפט — ועל ידי כל זה הוא מקנה להחליט מעט מעט את החנופה ואת העביעות הספרותיות, להגביר טעם טעם את ישר ההגיון ולקק מעט מעט את טעם הקרא העברי.
מראשית הרבע השני עברה האדמיניסטרציה של "הדור" ליד עירבו בעצמו וכל החפצים בו יואילו לפנות בחמימתם ובכר הזמנות הם ישר ע"ש העורך ויקבלו את ההוכחות היסודיות בדיוק, באופן שמעשה תבוא לידו ההחלטות היכרות אחת מדי שבוע בשבוע ביים ידוע בדיוק, מראשית הרבע השני יבואו שניים שונים גם בעריכת "הדור" אשר זהם אנהנו מקיים כי יבואו את "הדור" אל המטרה אשר אליה הוא שואף, ההחלטות על "הדור" מתקבלת לרבע שנה, לחצי שנה, לשלשת רבעי שנה ולשנה.

מחיר הדור ברוסיה:

לשנה 8 רובל, לחצי שנה 4 רובל, לרבע שנה 2 רובל, לחדש 75 קאפ.

מחיר הדור בחו"ל:

ב א ש ב נ ז: לשנה 17.50 מרק, לחצי שנה 8.75 מרק, לרבע שנה 4.50 מרק.
ב א ו ס ט ר י ת: לצנה 20 קראנים, לחצי שנה 10 קר, לרבע שנה 5 קר.
ב צ ר פ ת: לשנה 21 שילינג, לחצי שנה 10½ שיל, לרבע שנה 5½ שיל.
ב א ו נ ג ל י ה: לשנה 17.50 שילינג, לחצי שנה 8.75 שיל, לרבע שנה 4.50 ש.

הארוסה היתירה כשלוה כסף: החובות היא הארוסת של הרוקציה:
D. FRISCHMANN, Warschau, Prozna, 5.
העורך והמיל: דוד פרישמן.

הלהיט: סיפור בהמשכים

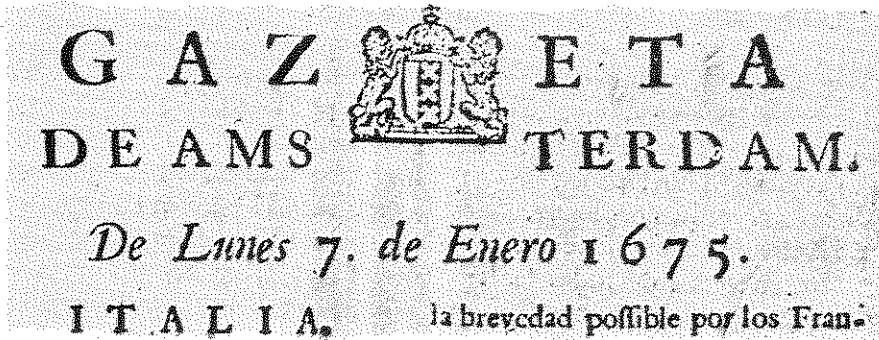
מתחיהו קליר, איש ציבור ועתונאי, ומי שעמד במשך שנים בראש קרן תל אביב לספרות, פרסם לא מכבר ספר זכרונות בשם "מפינה חמה בלב" (הוצאת הקיבוץ המאוחד תשמ"ח). מתוכו דלינו את הקטע הבא העוסק בעתונות יהודית שהיתה, ובלהיט של ימים עברו: סיפור בהמשכים.

"לכנים", שכתום מלחמת העולם הראשונה הצטופפו בעיקר בריגה, בה הוציאו גם עיתון נפוץ בשפה הרוסית בשם "סיוודנייה" (בעברית — "היום"). עתונאי כשרוני היה, בעל סגנון חד ומהיר כתיבה, בעיקר בשפה רוסית, אם כי שלט גם בכמה שפות אירופיות, גילה יזמה ומרץ רב.

בשנה השניה ללימודי באוניברסיטה הצטרפתי למערכת של עיתון יומי חדש בשפת יידיש. היוזם ובעל העיתון היה עתונאי יהודי נודע בשם אורייתשקין, שגורש ע"י השלטונות מריגה (לטוניה) הסמוכה ועבר להתגורר בליטא. אורייתשקין השתייך לקבוצת עתונאים

כמה הערות למאמרו של שמואל שניצר
"ובכל זאת הבכורה שייכת לגאזיטה"
("קשר" מס' 2)

רות בקי

שווי הגאזיטה השתנה במקומות שונים. יש שנחשב לרבע פני ויש שערכו היה כמעט פני שלם. הערך "גאזיטה", במילון אוקספורד השלם מחזק את הדעה שמקור המילה בעזה. שם מוסבר שערך המטבע השתנה במקומות שונים מאחר שהוטבעה לשימוש במזרח בכלל, ולא רק בוונציה. בהמשך נאמר שמקור המילה "גאזיטה" הוא אולי "הקטנה של ההמולה בעזה". ב"לכסיקון לועזי עברי" של ראובן אלקלעי, נאמר שגאזיטה הוא מטבע איטלקי קטן, וכן עתון וכתב עת, ו"יש הסבורים שמקור המלה הוא העיר עזה". גם המלה "עֶזָה", בתור אריג משי או כותנה, מקורה בעיר עזה שהיתה עיר מסחר חשובה.

מקור המלה הוא אמנם המטבע האיטלקית הקטנה גאזיטה, אך השתמשו בה לראשונה לא במאה ה-16 כי אם כארבע מאות שנה לפני כן, בעזה (בכמה שפות - גזה), שבה ישבו סוחרים ונציגניים בעקבות מסעות הצלב. כך כותבת הד"ר דינה גורן בספרה "תקשורת ומציאות" (ע' 32).

ונציה היתה אז המרכז המסחרי החשוב ביותר, והיתה בה גילדה מיוחדת של כותבי איגרות שניקראו "גאזטירים", כלומר עושי גאזיטות. הגאזיטה היתה אגרת שהכילה מידע שימושי לסוחרים, כמו מועדי הפלגת ספינות ומחירי סחורות. מידע זה הועבר לסוחרים באגרות מיוחדות תמורת תשלום.

עתון נעורים של
נחום סוקולוב
שושנה שטיפטל

ונד בין חצרות המלמדים והחכמים כסביבות וארשה. הנער העירני, שכבר זכה לכינוי "העילוי מוישגורוד" (עירית הולדתו), נחשף תוך כדי לימודיו אצל הרב יהושע'לה מקוטנא לספרות ההשכלה, הן זו האירופאית והן זו העברית. רעיונות ההשכלה, ההערצה ליכולת האדם ללמוד ולהבין את העולם שסביב לו, האמונה התמימה שההשכלה תביא אור וצדק

במדור "מעט לעט" ("קשר" מס' 2) סופר על העתון הראשון של זלמן שז"ר שהופיע בעיירתו סטופצי ב-1903. מתברר שלא היה זה עתון ראשון שצעירים יהודים יזמו את הוצאתו.

נחום סוקולוב הקדים את שז"ר בעניין זה בשלושים שנה. הוא היה אז, בשנת תרל"ג (1873), נער בגיל הבר מצווה, שלמד תורה ונע

הפרקים המרתקים של הרומן. זלמן שניאור היה, כידוע, משורר וסופר דו-לשוני מובהק, והידיש שלו היתה עסיסית ועשירה, אשר מעטים הסופרים שיכלו להתחרות בה. היפסתי דרכים להגדלת התפוצה של העתון שלנו, ועלה בדעתי הרעיון לפנות לסופר זלמן שניאור, שהתגורר באותה עת בפריס, ולבקשו שיעניק לעתוננו את הזכות לפרסם פרקים מרומן אזור שלו.

ואכן, התרחש נס אמיתי. בניגוד לחששותי נתקבלה מזלמן שניאור תשובה חיובית, בצירוף פרק ראשון מרומן אחר שלו. וכך התחלנו גם אנו לפרסם, מדי יום שני, פרק מרומן מאת זלמן שניאור, כאשר הפרק משתרע על פני עמוד שלם של העתון וזוכה להצלחה רבת.

לאחר כחודשיים אורתי אומץ ושיגורתי מכתב נלהב לסופר זלמן שניאור, מלא תהילות ותשבחות, ובו סיפרתי לו על התהודה העצומה שפרקי הרומן מעוררים אצל קוראי העתון. אף הוספתי, שאני תקווה שבקרוב נוכל גם לגמול לו כפי שמגיע לסופר משיעור קומתו.

בתשובה למכתבי זה, כיבדני זלמן שניאור בגלויה קצרה בידיש וזו נוסחה (בתרגום שלי):

קולגה צעיר יקר,
קיבלתי מכתבך היפה. אך מה חפץ לי
בזמירות הנאות שלך, אם לאחריהן לא
באות הכופתאות...
בברכות רבות
זלמן שניאור

הרמוז שבגלויה הובן על ידי היטב, ואכן "התלבשתי" חזק על אוריטישקין, והנעתיו להסכים לכך שנעביר לזמן שניאור סכום ראשון על חשבון החשלוס המגיע לו. וכך המשכנו בקשרינו עם שניאור, כאשר הקשרים מניבים פירות הן לעתון והן לסופר, שלא נמנע מלהזכיר לנו את חובנו כל אימת שהיינו משתהים בהעברת שכר-הסופרים שהגיע לו...

שלמה הראשון

השנה

N 5

תמונת רבניות ואמנים (שגרי הוציא, תוצרת שנת 1987) והספרים
 ואמנות רבניות בשפות נחיות אשכנזיות וצ'כית וכו' והוא לרוב
 סינים ועליות. קל קובא וצ'כית - צ'כית - אומאסיק גרמנית ונאלי בית זימן
 ארנו קום תלכות אשכנזי - אמת - אשכנזי כהנים א תעני
 חוצים
 אמת (חוק סוכה סאקאלאו
 וכו' וכו' כפי שנתן אשכנזי כפי שנתן ואפילו קאליה תלמי א'
 11/2 1988

להפצת השפה העברית והרמת קרנה —
 בהאמינו שבאה העת לתחייתה, וכן ציין הוא,
 כי בתכניתו להרחיב את עיסוק עתונו גם אל
 התחום של דיון בבעיות פוליטיות בעולם
 ובחדשות בכלל זה.

אנו עדים אפוא לתכניתו של הנער הצעיר
 — כשהוא עדיין אברך בישיבה, לובש קפוטת
 ומעמיק בלימודי התלמוד והגמרא — והוא
 כבר בטוח בדרכו בעתיד, ובשאיפתו להביא
 דעת ולהשכיל אחרים, דרך שכידוע אכן הלך
 בה במשך כל חייו הארוכים והפוריים. אפשר
 להמשיך ולנתח את הסגנון של כתיבתו, את
 מבנה הפורמט של "העתון" הזה, את איכותו
 הספרותית (ב"שושנה" למשל ניסה לתרגם
 מחזה). ניסיון מסוג זה נעשה על ידי שמעון
 ראבידוביץ על דפי "דבר" ב-27 במאי 1938.
 ברצונו להדגיש רק זאת: כבר אז, בשנות
 ה-70 של המאה הקודמת, החל נחום סוקולוב
 לחוש כפוטנציאל הטמון במדיום הזה,
 העתונות. הוא עצמו השתמש בו, בשלחו
 עשרות מאמרים לעתונים העבריים הראשונים
 שהופיעו אז — "הקול", "המגיד", "העברי",
 "הצפירה", וגם בשפות אחרות — כגון
 "האיזרעליט" בפולנית, וכעבור עשור אחד
 נכנס בהדרגה למערכת "הצפירה" עד
 שבמהלך השנים הפך לעורכה ולבעליה. רבות
 נאמר כבר על תרומתו וערכו להתפתחותה של
 העתונות העברית. אכן, ההתחלה העידה על
 העתיד לבוא.

סבלה משפל תרבותי וחברתי. בנושא הראשון
 הביע את חרדתו לשפה העברית שלא זכתה,
 לדעת הכתב הצעיר, ליחס נאות מצד משכילי
 העיר. הנושא השני — הצורך להרבות
 בהשכלה בפלוצק, והנושא השלישי —
 השאיפה להעמיק בהכרת ההיסטוריה של עם
 ישראל.

ראוי לציין את הפנייה היהירה במידת מה
 של הנער הרך בשנים אל קוראיו
 הפוטנציאליים, שכן אין הוא מנסה למצוא חן
 בדברי חנופה אלא פותח בקריאה נמרצת לא
 לזלזל ב"מכתבים האלה", ולא לבחון אותם
 "בעין בקורת בעין בוחן". הכתב הצעיר בטח
 כנראה בערכם וחשיבותם של דבריו, עד כי
 היה משוכנע, כי לאחר שהקוראים יעינו
 בעתונו, לא עוד "תמלאו שחוק פיכם". לאחר
 הפתיחה הזאת הוא עבר להטפה שאינה
 תואמת את גילו הצעיר:

חזון העבריה עוד לא נפרץ בעירנו ומעטים
 המה במאור מאוד שוחרי מדע ואוהבי
 השכלה בכל נפשם... אבל שפת-עבר
 מונחת בקרן-זוויות... שפתנו הקדושה
 שארית-פליטה מורשת בידינו מכל
 מחמדנו בימי קדם ושנים קדמוניות. ויען כי
 נדע אל נכון כי חזון העבריה אשר דברה
 יקר בימים אלה, תפרוץ מאוד על ידי
 המכתבים האלה ולמען הגדילה והאדירה
 מגמת מטרתנו — ברבות הימים נכתבה גם
 בדברי עולם המדיני... ויתר החדשות...

משמע — סוקולוב התכוון בעתונו זה לתרום

במעשי אדם ותסלק עוולות מן העולם, הביאו
 את הנער נחום טוביהו סאקאלאו (כפי שהיה
 אז חותם את שמו) לידי החלטה, שהגיעה העת
 להפיץ אור והשכלה גם בעיר פלוצק — מקום
 מגוריה של משפחתו.

בעזבונו של סוקולוב נשתיירו, בכתב ידו,
 שלושה לקטים ספרותיים, שלפי כותרתם,
 נשאו אופי של שבועון.* אין יודעים את
 תאריך ההופעה המדויק ובכמה עותקים
 הופצו. שנת ההופעה היא תרל"ג, ושלוש
 כותרות רשומות בראש העתון: א. "דברי
 שלום ואמת", כשבצד השמאלי של הדף
 רשום: "המכתבים האלה יצאו לאור בכל
 שבוע ושבוע ביום ששי במכתב יד כתובים
 ומחירים ארבעה זה" [ובנים] לרבע שנה". ב.
 "השושנה", והעותק שנשתייר הוא כנראה
 המחברת החמישית, בשנה הראשונה; כאן גם
 מופיעה החתימה המלאה. ג. "חידושי תורה",
 ובתת-כותרת רשום: "בעזה"י [בעזרת השם
 יתברך] חידושים על מס' קידושים פרק האיש
 מקדש דף מ"א, תרל"ג".

ניסיונות הבוסר הללו בעתונות העברית
 מתמקדים בכמה נושאים עיקריים, כשהמטרה
 המוצהרת, כאמור, לפעול פעולה תרבותית
 בקהילת פלוצק, שעל פי העתונות של אותה
 עת ואף זכרוניתו של נחום סוקולוב עצמו —

* אחד העותקים המקוריים שמור ב"גנים", אגודת
 הסופרים, תל-אביב. סימונו: כ"13.

תעמולה לשימוש באותיות רומא. הוא כתב את הרשימה בחפזון ועל כן נזקק לכתוב שהוא רגיל לו יותר. (אבל הוא עמד על כך שהיא תתפרסם ככתיבתה...)

בגיליון מס' 18, שהודפס ביום ו' ה-16 ביוני 1933, הכאנו בעמוד הראשון ידיעה (שלמיטב זכרוני מקורה היה ב"חזית העם") בכותרת: "ד"ר ארלוזורוב רוצה להשלים את היטלר" ובה נאמר: "מתאמת הידיעה שאמנם אמר ד"ר ארלוזורוב בנוארה ששכדאי היה להשלים את היטלר באופן שירשו ליהודי גרמניה הנמלטים לארץ ישראל לקחת את כספם עמהם ובעבור זה יפצו בארץ ישראל את תוצרת גרמניה. הד"ר ארלוזורוב הדגיש כמו כן כי אין להתחשב ב'סנטימנטים' בעניין הזה." בהמשך נמתחה ביקורת על ד"ר ארלוזורוב, שברגע שכל יהודי לאומי מאמץ את כל כוחותיו למלחמה באויב המר, מצא לנכון לבוא ב"שברי בגידה" כאלה. הידיעה הסתיימה במלים: "עת להסיר את החרפה הזאת מעלינו."

למחרת, בשבת, הגיעה הידיעה כי חיים ארלוזורוב נרצח בחוף תל-אביב. חשבנו כי אין זה ראוי להפיץ את השבועון עם דברי ההתקפה על ארלוזורוב והחלטנו לגנוז את המהדורה כולה. במוצאי שבת באנו לבית הדפוס ושעות רבות עסקנו בשריפת טופסי השבועון. חשבנו שהדבר יישמר בסוד. אך כעבור יומיים הופיע "דער מארגן" ובעמודו הראשון תצלום הקטע על ארלוזורוב שביקשנו לגנוז. התברר, כי כמו מרבית פועלי הדפוס בריגה, גם עובדי הדפוס הזה היו בעלי נטיות קומוניסטיות. הם שמרו לעצמם עותק אחד של הגיליון הגנוז ומסרוהו לידי השבועון הקומוניסטי. מובן, שהיה הד רב לפירסום הזה ברחוב היהודי בריגה.

כעבור כמה ימים, ביום ו' ה-23 ביוני, הופיע גיליון כפול של "המדינה" — מספר 18-19. לרוחב כל העמוד הראשון הופיעה כותרת במסגרת אבל — "ד"ר חיים ארלוזורוב". במאמר הראשי, שהוותר "קרבת חדש", הובעה תדהמה על הרצח ואמונה כי לא יד יהודית עשתה את הפשע הזה. במרכז העמוד הראשון הופיע כרוז בחתימתו של זאב ז'בוטינסקי שבו נאמר בין השאר: "בשאת נפש אנו מוחים במפגיע נגד הניסיון לגול את

הגליון הגנוז של "המדינה"

אלהן קרמר

אך את המשלוח לסניפי בית"ר בעולם ערכנו ביום א'.

המאמר הראשי בגיליון הראשון של "המדינה", שהוותר "פרק ראשון" פותח במלים: "לא במקרה הוא שם העתון הזה. תפקידנו ליצור דור שיבין, שירצה, ושיוכל לבנות מדינה."

במרכז העמוד הראשון הופיעה ברכתו של ראש בית"ר זאב ז'בוטינסקי שבה נאמר: "חלום חלמתי לייסד את העתון הזה כאן בפריס. 'חשבנות' חשבונות, פקפקתי, בדקתי ולבסוף ויתרתי על התכנית. קמה פלוגה של יומים והנה עשו את הדבר ואני בטוח כי יתקיים העתון ויעשה חיל. יהא נא לנו גם המקרה הזה למופת ולקח: כל בעיה, אם גדולה היא או פחות גדולה, נפתרת על ידי היוזם והעושה."

מתחת לברכה הופיע תצלום של נהר הירדן ומתחתו הכיתוב: "לא זה גבול". מתחתיו מאמר של ירמיהו הלפרין: "כיבוש הים".

בגיליון מספר 6 של "המדינה" נתפרסמה רשימת תגובה של ז'בוטינסקי למאמר של ל. ליברטל בגיליון מספר 5, שדן בבעית הבית"ר. המאמר הוותר "ALMA BE QAN BETAR" (עלמה בקן בית"ר) והודפס כולו באותיות לטיניות. בראשית דבריו ביקש ז'בוטינסקי לא לראות בזה "תקדים" או

ב-12 בפברואר 1933 החל להופיע בריגה בירת לטוויה שבועון בית"ר בשם "המדינה". הוא נועד להיות ביטאון בית"ר בעולם וכלל מאמרים בעברית וביידיש. עורכו היה משה יואלסון, ממייסדי בית"ר וממתווי דרכה הרעיונית, וכותב טורים אלה, או "שמיניסט" בגימנסיה העברית בריגה, עזר על ידו. השבועון הוקדש לאינפורמציה ולבידור בעיות אידיאולוגיות ובין משתתפיו היו גם ד"ר ב. לובוצקי (אליאב), אייזיק רמבה, אליעזר שוסטק, ואחרים. אריה דיסנצ'יק כתב סקירה שבועית על האירועים המדיניים בעולם. בין מדוריו השונים: "בקהל הבית"רי", במה לדעות והצעות, "הגן" (ה"א קמוצה, גימ"ל צרויה), מדור להכשרה גופנית, וגם מדור לילדים בשם "מוספו של זריון". כתבי השבועון בארץ ישראל היו ש. חפשן וב. בלנקנפלד (ברקאי). כן שאבנו ידיעות מהעתונים "חזית העם" ו"דבר" שקיבלנו בדואר אוויר.

השבועון סודר בסדר-יד והודפס בדפוס קטן בבעלות אלמנה ושתי בנותיה, שאחת מהן עבדה גם בזריות רבה כסדרית-יד. באותו דפוס הודפסו גם שבועון המפלגה הציונית רוציאליסטית ("צ.ס.") "אנונער וועג" (דרכנו) ושבועון קומוניסטי מוסוה בשם "דער מארגן" (המחר). "המדינה" הודפס ביום ו'

הצעתו של ד"ר ארלוזורוב להשלים עם היטלר וכן הערה פולמוסית התובעת את פיטוריו. אף כי הידיעה נכתבה לפני שידענו שמך דבר על הרצח המזעזע, לא מצאנו לאפשרי להתפלמס נגד האיש שחיזו קופחו בצורה כה טרגית. על כן אנו מגישים היום לקוראים גליון כפול, מספר 18-19.

האחריות בעד הפשע על מפלגה שלמה, נגד הרכילות וההסתה, המתנהלים מצד ידוע בכוונה הברורה לעודד התנגשויות מעציבות ברחוב היהודי." בהערה "מן המערכת" בשולי העמוד הראשון נאמר: "גליון מספר 18 של 'המדינה' עוכב כיוון שעמדה להיכלל בו הידיעה על

מתברי המאמרים

ד"ר גיורא גולדברג: מרצה בכיר למדע המדינה, אוניברסיטת בר אילן. לימד בתכנית ללימודי עתונאות באוניברסיטת תל-אביב.

ד"ר יהושע רוטנשטריך ז"ל: נשיא מועצת העתונות בישראל.

משה ז"ק: עתונאי ופובליציסט. עורך "מעריב" לשעבר.

מנחם בלונדהיים: משלים עבודת דוקטור בנושא תזרים החדשות האמריקאי בעידן הטלגרף, החוג להיסטוריה, אוניברסיטת הרוורד.

ד"ר מרדכי נאור: מרצה לעתונות באוניברסיטת תל-אביב. כתב וערך ספרים בנושא תולדות ארץ ישראל. עורך "קשר".

ד"ר מנוחה גלברע: מרצה בכירה בחוג לספרות עברית, אוניברסיטת תל אביב. עוסקת בחקר העתונות העברית מראשיתה.

מרגלית מתתיהו: משוררת, עוסקת בתחום ספרות הילדנו במסגרת המחלקה לספרות עם ישראל, אוניברסיטת בר אילן.

פרופ' אנדריי פאצ'קובסקי: מחבר הספרים "היסטוריה של העתונות בפולין בין שתי המלחמות", וארשה, 1980, "היומנים של וארשה בין שתי המלחמות", וארשה 1983, ועוד ספרים בנושא העתונות בפולין. עבד באקדמיה הפולנית למדעים במשך 14 שנה.

רעיה אדלר: תלמידת מחקר לתואר שלישי ומרצה בחוג להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת תל אביב.

חנה זיינפלד: מוסמכת אוניברסיטת תל-אביב בחוג להיסטוריה של עם ישראל. עבודת המ"א שלה היתה בנושא: "מודעות היישוב העברי והנהגתו לשואה הקרבה, כפי שהיא משתקפת בעתונות העברית בארץ ישראל בשנים 1939-1942".

בתיה קמפל: תלמידת התכנית ללימודי עתונאות, אוניברסיטת תל אביב.

ד"ר אילנה קדמי: מתאמת שירותי מחקר ומנהלת הספרייה במכון לחקר התפוצות, אוניברסיטת תל-אביב.

גבריאל צפרוני: כתב ב"דואר היום", כתב חוץ במשך עשרות שנים ("דיילי טלגרף", ניו יורק הרלד טריביון), עורך "הבוקר".

ד"ר אוריאל אופק ז"ל: סופר וחוקר ספרות ילדים.

משה דור: משורר ועתונאי. חבר מערכת "מעריב".